

POSTANOWIENIE

Dnia 23 lipca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z wniosku P. B.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w P.
o wysokość świadczenia,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 23 lipca 2020 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 27 grudnia 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
[...] Oddział w P. na rzecz wnioskodawcy P. B. 240 zł tytułem
zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu
kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) uwzględnił apelację wnioskodawcy P. B. i zmienił wyrok Sądu Okręgowego oraz poprzedzającą go decyzję pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w P. z 22 września 2016 r., w ten sposób, że przyznał mu prawo do obliczenia emerytury na podstawie art. 55 w związku z art. 26 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Wnioskodawca miał prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy od 3 sierpnia 1991 r., przy czym od 12 maja 2011 r. równolegle pozostawał w

pracowniczym zatrudnieniu w niepełnym wymiarze czasu pracy. 30 listopada 2011 r. pracodawca rozwiązał stosunek pracy. Sąd Okręgowy w P. prawomocnym wyrokiem z 10 października 2014 r. przywrócił wnioskodawcę do pracy oraz zasądził mu wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy od 1 grudnia 2011 r. do 10 października 2014 r. Zatrudnienie to trwało do 31 stycznia 2015 r. Sąd Apelacyjny przyjął, że wnioskodawca pozostawał nieprzerwanie w zatrudnieniu od 12 maja 2000 r. do 31 stycznia 2015 r. (wobec treści wyroku przywracającego go do pracy). Pozostawał zatem w zatrudnieniu po ukończeniu zwykłego wieku emerytalnego 29 sierpnia 2013 r. i przyznaniu mu emerytury z urzędu - art. 27a ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach. Emerytura obliczona na podstawie art. 26 jest wyższa od emerytury obliczonej na podstawie art. 53 tej ustawy. Pozwany odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury kapitałowej (art. 26), uznając, że wniosek złożył zbyt późno – tj. po upływie miesiąca, w którym ukończył powszechny wiek emerytalny, zaś Sąd Okręgowy dlatego, że emerytura została przyznana mu z urzędu na podstawie art. 27a ustawy, a nie na wniosek. Sąd Apelacyjny rozstrzygnął, że argumentacja pozwanego, na podstawie której odmówił wnioskodawcy prawa do zastosowania art. 55 ustawy nie jest prawidłowa. Stanowisko, że osoba uprawniona do emerytury z urzędu (art. 27a ustawy) musi złożyć wniosek o emeryturę (art. 27 ustawy) do końca miesiąca, w którym kończy powszechny wiek emerytalny pod rygorem utraty tego uprawnienia nie wynika z ustawy. Na mocy art. 27a ustawodawca nie pozbawił rencistów prawa do emerytury z wyboru. W niespornie ustalonym stanie faktycznym wnioskodawca spełnia wszystkie przesłanki do obliczenia emerytury na podstawie art. 55 ustawy, tj. spełnia warunki do uzyskania emerytury na podstawie art. 27, udowodnił 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, ponadto kontynuował ubezpieczenie emerytalne i rentowe po osiągnięciu wieku emerytalnego, wystąpił z wnioskiem o przyznanie emerytury po 31 grudnia 2008 r., a wyliczona emerytura na podstawie art. 26 jest zdecydowanie wyższa od obliczonej zgodnie z art. 53. Tym samym nie było prawnych przeszkód do przyznania wnioskodawcy prawa do obliczenia emerytury w najkorzystniejszym dla niego wariancie.

W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenie art. 54a ustawy poprzez jego pominięcie i uznanie, że emeryturę o której mowa w art. 27a można obliczyć

inaczej niż zgodnie z art. 53, a mianowicie na podstawie art. 55 w związku z art. 26 oraz naruszenie art. 55 w związku z art. 26 ustawy poprzez uznanie, że na jego podstawie może zostać obliczona emerytura osobie, której przyznano emeryturę z urzędu na podstawie art. 27a i która nie złożyła wniosku o przyznanie emerytury.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na podstawę przysądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c.

W pierwszej kolejności skarżący zarzucił, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Przemawia za tym jasne brzmienie art. 54a ust. 1 ustawy. Zgodnie z nim emeryturę, o której mowa w art. 27a, oblicza się zgodnie z art. 53 i 56. Intencją ustawodawcy było zatem wprowadzenie bezpośredniego ograniczenia dla organu rentowego, ingerującego w możliwość wyliczenia emerytury z urzędu. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przy obliczaniu emerytury z urzędu nie może obliczyć jej w wariantach i wybrać korzystniejszego z nich.

„W przypadku uznania przez Sąd powyższego zarzutu ...” za niezasadny skarżący wniósł o przyjęcie skargi do rozpoznania na podstawie podstawy przysądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. W uzasadnieniu wskazano, że Sąd Apelacyjny powołał się na wykładnię uchwały Sądu Najwyższego z 4 lipca 2013 r., II UZP 4/13, na wyrok z 10 lipca 2013 r., II UK 424/12 oraz na wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) z 23 maja 2013 r., III AUa (...). Skarżący jako przeciwną przywołał wykładnię z wyroku Sądu Najwyższego z 16 maja 2018 r., III UK 86/17, a także wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) z 28 stycznia 2016 r., III AUa (...). W konkluzji wskazał, iż organ rentowy stoi na stanowisku, że nie jest możliwe obliczenie na podstawie art. 26 w związku z art. 55 emerytury ubezpieczonemu, który już posiada uprawnienia emerytalne nadane bez jego wniosku i z urzędu. Reguły wykładni językowej nie pozwalają na przyjęcie, że sformułowanie „wystąpił z wnioskiem o przyznanie emerytury” oznacza sytuację, w której ubezpieczony składa wniosek o obliczenie emerytury.

W odpowiedzi wnioskodawca wniósł o nieprzyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i zasądzenie kosztów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawia zasadnej podstawy przysądu i dlatego nie został uwzględniony.

Skarżący nie wykazuje, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Rozstrzygnięcia nie oparto na art. 54a ustawy, gdyż przepis nie miał w sprawie zastosowania. Konsekwentnie nie miały też zastosowania art. 53 i 56 ustawy. Podstawą rozstrzygnięcia są art. 55 i art. 26 ustawy. Naruszenia tych przepisów skarżący nie zarzuca we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Na etapie przysądu nie ocenia się zarzutów podstawy kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.), gdyż podstawa kasacyjna stanowi odrębną część skargi i dlatego nie zastępuje podstawy przysądu ani jej uzasadnienia.

Mimo, że wniosek nie zarzuca naruszenia art. 55 i art. 26 ustawy, to należy stwierdzić, że renta z tytułu niezdolności do pracy nie zawsze jest równoznaczna z niemożnością wykonywania pracy (tak jak w sprawie objętej skargą). Ubezpieczony pozostający jednocześnie w pracowniczym zatrudnieniu nie może być w gorszej sytuacji niż ubezpieczeni zdolni do pracy i mogący korzystać z regulacji art. 55 ustawy.

Zasadnie stwierdził Sąd Apelacyjny, że emerytura z urzędu nie wyłącza wówczas uprawnienia do uzyskania emerytury kapitałowej (art. 55 w związku z art. 26 ustawy). Emerytura z urzędu nie jest prawną przeszkodą, gdyż nie taki jest jej cel. Ma chronić rencistów poprzez utrzymanie wysokości świadczenia, czyli emerytury z urzędu, na nie niższym poziomie niż dotychczasowa renta (art. 54a ust. 2 ustawy). Takie rozwiązanie wynika z systemowego ubezpieczenia ryzyka niezdolności do pracy. Nie oznacza to, że wyklucza ono indywidualne uzyskanie i ustalenie emerytury z wyboru, w tym przypadku na podstawie art. 55 ustawy, czyli gdy ubezpieczony spełnia jej warunki. Emerytura kapitałowa jest wówczas świadczeniem pochodnym od składek (kapitału) i nie ma uzasadnienia stricte ubezpieczeniowego (opartego wyłącznie na solidaryzmie ubezpieczonych). Nie można było zatem zamknąć argumentacji na stwierdzeniu, że skoro ubezpieczonemu przysługiwała emerytura z urzędu na podstawie art. 27a ustawy, to wykluczone tym samym było prawo do emerytury na podstawie art. 55 w związku z art. 26 ustawy. Skoro zostały spełnione przesłanki tej emerytury, to nie ma

przeszkód, aby obliczyć ją w sposób właściwy dla tego świadczenia. Innymi słowy nie ma wówczas zastosowania sposób obliczenia emerytury z art. 53 w związku z art. 27a ustawy. Przeciwniej wykładani, czyli tezie, że regulacja z art. 27a nie pozwala na uzyskanie i ustalenie emerytury z wyboru, sprzeciwiałaby się zasada równości ubezpieczonych (art. 2a ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych), niezależnie od tego, że ubezpieczony ma prawo do świadczenia, gdy spełnia przesłanki do emerytury na podstawie art. 55 ustawy. Pozwany nie kwestionował spełnienia tych przesłanek, poprzestając (tak w zarzutach kasacyjnych) na założeniu, że emerytura z urzędu po rencie nie uprawnia już do uzyskania emerytury zwykłej.

Nie spełnia się również przesłanka przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Nie można stwierdzić rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego, gdyż ostatecznie utrzymała się wykładnia art. 55 ustawy, taka jak w zauważonym przez skarżącego wyroku z 16 maja 2018 r., III 86/17. Potwierdza to szereg zgodnych wyroków Sądu Najwyższego - z wielu por. choćby ostatnie: z 14 marca 2019 r., I UK 495/17; z 19 czerwca 2018 r., II UK 203/17; z 15 marca 2018 r., I UK 31/17; z 31 stycznia 2017 r., II UK 652/15. W wyroku z 16 stycznia 2020 r., II UK 184/18 orzeczono, iż ubezpieczony, który uzyskał prawo do emerytury z urzędu na podstawie art. 27a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych po dniu 31 grudnia 2008 r. jest uprawniony do obliczenia emerytury na podstawie art. 55 tej ustawy.

Jeśli jednak w sprawie - według skarżącego - przesądzać ma art. 27a ustawy, to żadne z orzeczeń wskazanych we wniosku o przyjęcie skargi nie dotyczy tej regulacji w aspekcie ustalenia wysokości świadczenia na podstawie art. 55 ustawy, zatem tym bardziej nie można stwierdzić zasadnej podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. w tej sprawie.

Jedynie wskazany wyrok Sądu Apelacyjnego w (...) z 23 maja 2013 r., III AUa (...) oparty jest na art. 27a, przy czym jest korzystny dla ubezpieczonego. Na podstawie tego ostatniego wyroku nie można stwierdzić rozbieżności w orzecznictwie sądów. Gdyby taka różnica miała wynikać z braku wniosku (jak akcentuje się we wniosku), to nie można stwierdzić go w obecnej sprawie. Wszak wedle ustaleń w tej sprawie Sąd Okręgowy w P. wyrokiem z 9 czerwca 2016 r., VIII

U (...) przekazał „wniosek odwołującego o przeliczenie świadczenia emerytalnego w najkorzystniejszym wariantcie, w tym również zgodnie z art. 55 w zw. z art. 26 ustawy emerytalno-rentowej”, po czym pozwany wdał decyzję z 22 września 2016 r., która była merytoryczna a nie formalna i wyznaczała przedmiot sprawy sądowej. Nie jest zatem zasadna teza, że nie było wniosku o obliczenie emerytury na podstawie art. 55 w związku z art. 22 ustawy.

Wprawdzie do art. 27a odwołuje się Sąd Apelacyjny w (...) w wyroku z 28 stycznia 2016 r., III AUa (...), to jednak skarżący przywołuje ten wyrok w kontekście tezy, że nie jest możliwe obliczenie na podstawie art. 26 w zw. z art. 55 emerytury ubezpieczonemu, który już posiada uprawnienia emerytalne nadane bez jego wniosku i z urzędu. Reguły wykładni językowej mają nie pozwalać na przyjęcie, że sformułowanie „wystąpił z wnioskiem o przyznanie emerytury” oznacza sytuację, w której ubezpieczony składa wniosek o obliczenie emerytury. Ta ostatnia argumentacja nie jest zasadna, gdyż koncentruje się na indywidualnej sprawie (skarżącego), co nie jest właściwe dla podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., albowiem przedmiotem jej zainteresowania jest problem o znaczeniu uniwersalnym (czyli kwestia kwalifikowanej potrzeby wykładni przepisów a nie ich zastosowania w konkretnej sprawie). Po wtóre i co ważniejsze (również w granicach podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), to nie można stwierdzić, iżby sprawa została wszczęta i była prowadzona bez wniosku ubezpieczonego (przekazanego wszak przez Sąd - jak wyżej).

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach orzeczono na podstawie § 9 ust. 2 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.